

Başvuru Numarası : 2025/44
Toplantı Tarihi/Sayısı : 27.06.2025/62
Karar Numarası : 2025/421
Başvuran : D.K.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Batman T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın, ceza infaz kurumu personelinin darp ve hakaretine maruz kaldığı ve söz konusu olaya ilişkin Cumhuriyet Başsavcılığına yazdığı dilekçelerinin çıkışının yapılmadığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

a. 10/6/2024 tarihinde saat 12.30-14.00 sıralarında, Kurum personeli tarafından darp ve hakarete uğradığını,

b. Olaya ilişkin Cumhuriyet Başsavcılığına hitaben yazdığı dilekçelerinin Kurumdan çıkışının yapılmadığını,

c. Bulunduğu ceza infaz kurumunda mahpusların Kurum personeli tarafından işkence ve kötü muameleye maruz bırakıldığını iddia etmektedir.

3. Muhatap Batman T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. Başvuranın Kurumlarına nakledildiği 24/1/2024 tarihinden itibaren gerçekleştirdiği disiplinsizlik eylemleri nedeniyle hakkında 7 kez disiplin cezası uygulanmasına karar verildiği,

b. Disiplin soruşturmalarına konu olaylarda başvurana orantılı güç kullanılarak müdahale edildiği, başvurana yönelik herhangi bir darp ve hakaretin söz konusu olmadığı,

c. 10/6/2024 tarihinde saat 12.50 sıralarında, içlerinde başvuranın da bulunduğu 3 mahpus arasında kavgaya yaşanması üzerine olaya müdahale etmek için Kurum personeli tarafından ilgili mahpusların bulunduğu koğuşa girildiği, kavgaya karışan mahpuslar koğuştan çıkarılarak haklarında darp cebir raporu alındığı ve ardından tedbir amaçlı olarak mahpusların ayrı koğuşlara yerleştirildiği,

ç. Olaya karışan mahpuslar hakkında disiplin soruşturması başlatılarak haklarında disiplin cezası kararına hükmedildiği,

d. Kurum personelinin olaya müdahalesi sırasında darp ve hakarete bulunulmadığı,

e. Depolama alanının kapasitesi nedeniyle kamera görüntülerinin 6 ay süreyle saklandığı, bu nedenle

10/6/2024 tarihli kamera görüntülerine ulaşamadığı,

f. Başvuranın Kuruma sevk edildiği tarihten itibaren 31 adet dilekçesinin ilgili kurumlara gönderildiği, başvuranın dilekçelerinin çıkışının yapılmadığı iddialarının asılsız olduğu,

g. Başvuran dahil olmak üzere Kurumda bulunan mahpuslara yönelik herhangi bir darp, hakaret veya kötü muamelenin söz konusu olmadığı belirtilmiştir.

4. Muhatap Kurum tarafından sunulan yazılı görüş ve eklerine karşı başvuran tarafından yazılı görüş sunulmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir: "*Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. (...) Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz. (...)*"

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde: "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön incelemenin yapılması*" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrası şöyledir: "*(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, b) Kurumda incelenmekte ve araştırılmakta olan bir başvuruyla sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı, c) Kurum tarafından daha önce sonuçlandırılan bir başvuruyla, sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı, ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı, d) Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesinin ilgili taraftan talep edilip edilmediği, e) Belli bir konuyu içerip içermediği, f) Başvuruda bulunması gereken bilgilerin yer alıp almadığı yönlerinden incelenir.*"

9. Mezkûr Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir: "*Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.*"

10. Mezkûr Yönetmelik'in "*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir: "*(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurularla ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede*

belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

12. TİHEK, İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) uyarınca ulusal önleme mekanizması görevini üstlenmiştir. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesiyle; TİHEK'e OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması görevini yapmak, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek görevleri verilmiştir. Bu çerçevede OPCAT'ın getirdiği yükümlülük gereği ulusal önleme mekanizması görevini üstlenen TİHEK işkence ve kötü muamele yasağının ihlali iddiasını içeren başvuruları inceleyebilmektedir.

13. Başvuranın iddialarından ilki Kurum görevlileri tarafından darp ve hakarete uğradığına ilişkindir.

14. İşkence ve kötü muamele, ulusal ve uluslararası mevzuatta mutlak olarak yasaklanmıştır. Birleşmiş Milletler (BM) Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 7'nci maddesine göre; *"Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz. Özellikle, hiç kimse kendi özgür rızası olmadan tıbbi ya da bilimsel deneylere tabi tutulamaz."* Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) *"İşkence yasağı"* başlıklı 3'üncü maddesine göre; *"Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muamelelere tabi tutulamaz."*

15. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), kötü muamele iddialarının uygun delillerle desteklenmesi gerektiğini belirtmektedir (AİHM, *Klaas/Almanya*, B. No:15473/89, 22/9/1993, para. 30). Mahkeme, bir delilin değerlendirilmesinde makul şüphenin ötesinde bir kanıtlama standardını kabul etmekle birlikte böyle bir kanıtlamaya yeterince güçlü, açık ve tutarlı çıkarsamalardan veya aynı biçimde çürütülememiş karinelere de varılabileceğini eklemektedir (AİHM, *Kuzey İrlanda/Birleşik Krallık*, B. No: 5310/71, 18/1/1978, para. 161).

16. Kötü muamele iddiasının devlete yüklenen yükümlülüklerden yararlanabilmesi için uygun delillerle desteklenmesi, bu delillerin yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilmemiş birtakım karinelere oluşması beklenmektedir. Ayrıca delillerin elde edilme sürecinde ilgililerin tutumları da dikkate alınmalıdır (AYM, *Cezmi Demir ve Diğerleri*, B. No: 2013/293, 17/7/2014, para. 95).

17. 10/6/2024 tarihine dair olay tutanağında; 10/6/2024 tarihinde saat 12.50 sıralarında, ... koğuş kapısının butonunun sinyal vermesi üzerine yeterli güvenlik önlemi alınarak koğuşa girildiği, başvuranın bir başka mahpusa, üçüncü bir mahpusun da başvurana saldırdığının görüldüğü, koğuşta kalan mahpusların başvuranın koğuşa girer girmez tehditler savurarak kendilerine ve personele zarar verip sevk edilmesi için her türlü şeyi yapacağını söylediğini beyan ettikleri, kavgaya karışan ve aralarında başvuranın da bulunduğu 3 mahpusun koğuştan çıkarılarak tedbir amaçlı farklı koğuşlara yerleştirildikleri belirtilmektedir.

18. 12/6/2024 tarihli görüntü izleme tutanağında ise; saat 12.42'de koğuş havalandırmasında hareketlilik olduğu, koğuşun ortak alanında bulunan mahpusların havalandırma alanına giderek kapının kapatıldığının görüldüğü, yaklaşık 5 dakika sonra görevli personelin koğuşa girdiği esnada başvuranın merdivende duran bir başka mahpusa saldırdığı, bu mahpusun da başvurana karşılık verdiği, üçüncü bir mahpusun başvurana saldırdığı,

ardından görevli personelin kavgaya karışan mahpusları koğuştan çıkardığının görüldüğü hususları imza altına alınmıştır.

19. Olay tarihinde başvuran hakkında tanzim edilen 10/6/2024 tarihli darp cebir raporunda “*Sol kolda dirseğin üst tarafında 5 santimetre (cm) uzunluğunda yüzeysel kesi, başın parietal kemik hizası üzerinde 3 cm uzunluğunda 1 cm genişliğinde ekimoz, sağ bacakta, dizin alt hizasında 7 cm uzunluğunda ekimoz mevcut*” bulgularının ve “*Basit tıbbi müdahale ile giderilebilir lezyonları var. Durum bildiren tek hekim raporudur.*” açıklamaları yer almaktadır.

20. Muhatap Kurumdan başvuranın darp ve hakarete uğradığını iddia ettiği mekân ve tarihe ilişkin kamera görüntü kayıtlarının tarafımıza iletilmesi talep edilmiş olsa da muhatap Kurum tarafından tanzim edilen 17/1/2025 tarihli görüntü izleme tutanağında; kamera depolama alanı altı aylık olduğundan 10/6/2024 tarihli görüntülere ulaşılamadığı belirtilmiştir.

21. İncelenen bilgi ve belgelerden; olayın başvuranın da aralarında bulunduğu 3 mahpusun kavga etmesi ve koğuşun butonunun sinyal vermesi üzerine Kurum personelinin koğuşa girerek olaya müdahale etmesi şeklinde gerçekleştiği, ardından kavgaya karışan 3 mahpus hakkında darp cebir raporu alınarak mahpusların farklı koğuşlara yerleştirildiği ve haklarında disiplin soruşturması başlatıldığı, soruşturma sürecinde başvuranın yazılı savunma yapmadığı, kavgaya karışan diğer iki mahpusun ve olaya tanık olan mahpusların alınan ifadelerinde özetle, “*Başvuranın hücre cezasının bugün bittiğini belirterek koğuşta tehditler savurduğu, ceza infaz kurumundan naklini sağlamak için her şeyi yapacağını söylediğini*” ve ayrıca başvuruya ilişkin kavganın başvuranın Y.A. isimli mahpusa saldırmasıyla başladığını beyan ettikleri anlaşılmıştır.

22. Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri ve konuya ilişkin içtihatlar çerçevesinde yapılan değerlendirmede; her ne kadar başvuran tarafından Kurum personelinin darp ve hakarete maruz kaldığı ileri sürülmüş ise de olaya ilişkin olarak tanzim edilen tutanaklar ve disiplin soruşturması kapsamında alınan ifadeler kapsamında, başvuruya konu olayın başvuranın başka bir mahpusa saldırmasıyla başlaması, darp cebir raporunda yer alan bulguların başvuran ile diğer mahpuslar arasında yaşanan kavga olayıyla uyumlu olması, muhatap kurum görevlilerinin başvurana yönelik eylemlerinin başvuranın sebep olduğu kavga olayını sonlandırmak ve asayışı temin etmek için gerekli olan ölçüyü aştığına dair bir emarenin bulunmaması nedeniyle, başvuranın söz konusu iddiaları yönünden hak ihlalinin bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

23. Başvuranın ikinci iddiası ise söz konusu olaya ilişkin olarak Cumhuriyet Başsavcılığına yazdığı dilekçelerin çıkışının yapılmadığına ilişkindir.

24. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın “*Hak arama hürriyeti*” başlıklı 36’ncı maddesinin birinci fıkrasına göre; “*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.*” Bu hüküm, AYM tarafından AİHS’in 6’ncı maddesiyle koruma altına alınan adil yargılanma hakkı ile adil yargılanma hakkı kapsamında bulunan mahkemeye erişim ve gerekçeli karar haklarını içerdiği şeklinde yorumlanmaktadır (AYM, *Hüseyin Balçılar*, B. No: 2019/36647, 11/1/2024, para. 25; AYM, *İrfan Güven*, B.No: 2019/29240, 12/4/2023, para. 3).

25. Anayasa’nın “*Temel hak ve hürriyetlerin korunması*” başlıklı 40’inci maddesinin birinci fıkrasına göre; “*Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.*”

26. Anayasa’nın “*Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı*” başlıklı 74’üncü maddesinin ilgili kısmı şöyledir: “*(1) Vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir. (2) Kendileriyle ilgili*

başvurmaların sonucu, gecikmeksizin dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir. (...)"

27. AYM'ye göre; kişilerin kamu makamlarına seslerini duyurabilme ve bu makamlardan bilgi edinebilme amaçlarına hizmet eden anayasal bir insan hakkı olan dilekçe hakkı, hak arama özgürlüğünün en önemli araçlarından biridir ve bilgi edinme hakkıyla sıkı sıkıya bağlıdır (AYM, *Hasan Ercan*, B. No: 2015/54, 12/11/2019, para. 41; AYM, *Ahmet Kılıçelli*, B. No: 2017/31069, 30/9/2020, para. 43).

28. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu alanlar dışında genel insan hakları ihlali iddiaları kapsamında Kuruma başvuru inceleme yetkisi verilmemiştir. Dolayısıyla, başvurunun salt alıkonulma yerinden yapılmış olması ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında incelenmesi için yeterli bulunmamaktadır. Kaldı ki; incelenen bilgi ve belgelerden başvuranın muhatap Kuruma sevk edildiği 24/1/2025 tarihinden itibaren 2 tanesi Cumhuriyet Başsavcılıklarına yazılmış olan 31 adet dilekçesinin ilgili kurumlara gönderildiği görülmüştür.

29. Başvuranın dilekçelerinin ilgili mercilere gönderilmediğine ilişkin iddiası yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve içtihatlarla birlikte ele alındığında; başvuranın söz konusu iddiasının özü itibarıyla dilekçe ve bilgi edinme hakkı kapsamında kaldığı değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, Kurumun ulusal önleme mekanizması görevi kapsamına girmediği değerlendirilen mezkûr iddianın Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 48'inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ile mezkûr Yönetmelik'in 67'nci maddesi uyarınca kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

27/6/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye

